

Synscentralen

Færggårdsvej 15 H
4760 Vordingborg

Tlf.: 55 36 33 33
sc@vordingborg.dk

<https://www.vordingborg.dk/synscentralen/>

Årsrapport 2022

De udvidede læringsmål for børn og unge med synsnedsettelse

Institut for blinde og svagsynede i kommunerne:
Faxe, Guldborgsund, Lolland, Næstved og Vordingborg

Årsrapport 2022

Synscentralen i Vordingborg
Færggårdsvej 15 H
4760 Vordingborg

Tlf.: 55 36 33 33

E-mail: sc@vordingborg.dk

Web: <https://vordingborg.dk/synscentralen/>

Februar 2023

Redaktion, statistik og korrektur: Uffe Wever Pedersen og Per Nielsen

Billedmateriale: Situationer på Synscentralen, Synscenter Refsnæs samt Colourbox

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	3
Forord	4
Artikler	5
Lidt om synskonsulenternes ”øvrige opgaver”	5
Er der én, der kender barnet ud over forældrene?	9
Nyansat på Synscentralen.....	12
Flere opklarende hjemmebesøg.....	17
Voksne med synsvanskeligheder og udviklingshæmning.....	19
Eksterne undervisningsopgaver på uddannelser for synsprofessionelle	23
Opgørelser	25
Børneområdet.....	25
Voksne blinde og svagsynede	27
Fælles optællinger (børn og voksne)	30
48 års oversigt.....	32
Regnskab.....	33
Lov om social service: 2013 – 2022 oversigt	33
Budget 2022 (jf. Leveringsaftale for 2021).....	34
Regnskab 2022	34
Regnskabsbemærkninger 2022	35
Virksomhedsgrundlag	36
Leveringsaftale 2022-2025	36
Lovgrundlag	38
Synscentralens bestyrelse ultimo 2022	39
Normering og medarbejderforudsætninger	40
Medarbejderoversigt.....	41
Ordforklaring.....	42

Forord

Kære læser

Den 26. januar 2022 var følgende i dagspressen: ”Regeringen har på baggrund af en indstilling fra Epidemikommissionen besluttet, at covid-19 ikke længere skal kategoriseres som en samfundskritisk sygdom efter d. 31. januar 2022. Samtidig vil alle de restriktioner, som er betinget af denne kategorisering, ikke blive videreført”.

Så her i starten af 2023, hvor vi lægger sidste hånd på Synscentralens årsrapport for 2022, forekommer perioden med corona allerede at være langt væk, og samlet set vurderer vi, at arbejdsåret 2022, hvad opgaver og henvendelser angår, minder meget om hverdagen før 2020.

En del af Synscentralens arbejde i 2022 har vi tematiseret i 6 faglige artikler, som kan læses i starten af denne årsrapport. Og i anden del af rapporten bringer vi optællinger og statistik, som sættes i relation til aktiviteten i tidligere år. Vi ønsker god læsning!

*Per Nielsen
Leder af Synscentralen*

Artikler

Lidt om synskonsulenternes ”øvrige opgaver”

AF BENTE E. PEDERSEN, SYNSKONSULENT FOR BØRN OG UNGE
OG MALENE SØHUS, VIBEKE BILLE OG STEVEN ANDERSEN, SYNSKONSULENTER
FOR VOKSNE

Som synskonsulenter på børne- og voksenområdet har vi diverse undervisnings- og formidlingsopgaver udover kerneopgaven.

I 2022 har vi bl.a. holdt oplæg/workshops på Nordisk Kongres i Synspædagogik og på de landsdækkende Synsfaglige Netværksdage.

Nordisk Kongres i Synspædagogik 2022

I september 2022 deltog fire synskonsulenter fra Synscentralen i Nordisk Kongres i Synspædagogik. Kongressen blev afholdt i Billund på Legoland Hotel & Conference, hvor deltagerne var synsprofessionelle fra de nordiske lande. Konferencen forløb over 3 dage med oplæg i plenum og forskellige workshops om synsfaglige emner og ny viden.

En workshop blev afholdt af Bente Pedersen, synskonsulent for børn og unge på Synscentralen i Vordingborg med titlen:

”Hvad har betydning for, at elever med blindhed kan lære i skolen?”

I mit daglige arbejde følger jeg, Bente Pedersen, som synskonsulent børn og unge med blindhed gennem deres forløb i grundskolen og på ungdomsuddannelsen i vores område af landet. Her har jeg oplevet, at inklusionsopgaven kan have svære vilkår i det almene skolemiljø. Dette set i lyset af Undervisningsministeriets¹ og VIVE's² undersøgelser af børn og unges trivsel og læring i skole og uddannelse, som peger på, at flere børn i grundskolen trives dårligere, og at unge med synsnedsættelse har stadig sværere ved at gennemføre ungdomsuddannelse og få jobfæste på arbejdsmarkedet. Dette kunne kalde på en undersøgelse og analyse af, hvad der skal til for at ruste børn og unge med blindhed til at opnå bedre trivsel og læring. På denne baggrund lavede jeg i 2019 et masterprojekt bestående af en kvalitativ interviewundersøgelse blandt 6 unge med blindhed og deres forældre fra hele Danmark (unge fra Synscentralens område var ekskluderet af undersøgelse for større validitet i

¹ Jørgensen, A.S.W., Blankenberg, B., Skall, U. & Schjerbeck, R.H. (Red.) (2016). Afrapportering af inklusionseftersynet. Et overblik over den samlede afrapportering. København: Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling.

² Amilon, A., Bojsen, L.B., Østergaard, S.V. & Rasmussen, A.H. (2017). Blinde og stærkt svagsynedes levevilkår – Muligheder og barrierer for samfundsdeltagelse. København: VIVE – Viden til Velfærd Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

undersøgelsen, da relationen mellem til de unge og mig som deres synskonsulent kunne påvirke resultatet) samt en analyse af resultaterne³.

Formålet var at få større indsigt i de unge og deres forældres oplevelse af, hvad der har betydning for at kunne lære i skolen. Dette vil kunne være med til at klæde fagprofessionelle på i tilrettelæggelsen af undervisning og beslutningstagere i organiseringen af skoletilbud.

I workshoppen blev resultaterne fremlagt, dels mundtligt i form af aktiviteter, der skulle illustrere de vilkår, som de unge havde beskrevet. Og dels havde vi efterfølgende en drøftelse af, på hvilken måde der er mulighed for at imødekomme og støtte børn og unge med blindhed i deres i trivsel og læring.

Synskonsulenterne for voksne på Synscentralen Vibeke Bille og Steven Andersen stod for en anden workshop på kongressen med titlen:

”Hvordan kan synskonsulenten bidrage til at understøtte den ældre borgers gode hverdagsliv?”

Denne workshop tog afsæt i VIVE-rapporten ”Ældre med synstab” fra 2021, som bl.a. er baseret på en spørgeskemaundersøgelse blandt ca. 1.000 personer med synstab i alderen 55-97 år samt kvalitative interviews med 40 personer med synstab i alderen 55-70 år.

Rapporten viser, at mange ældre med synstab i højere grad føler sig bekymrede, er ensomme og har lavere trivsel/livskvalitet end jævnaldrende uden synsnedsættelse. De oplever i højere grad end andre jævnaldrende problemer med at udføre dagligdags aktiviteter, deltage i fritidsaktiviteter og være sammen med venner og familie. Begrænsningerne går ud over deres psykiske helbred, og de føler sig markant mere ensomme og trives dårligere end deres aldersfæller. Derudover savner de et forum for formidling af viden om deres øjensygdom og efterlyser en indsats med fokus på de sociale og psykologiske konsekvenser af et synstab.

I forlængelse af VIVE-rapporten havde vi i workshoppen valgt at lægge fokus på vores opgave som synsprofessionelle: Hvordan får vi bedst ”udfoldet” personens perspektiv, så vi kan rette en præcis indsats og rådgivning mod udførelse af de hverdagsaktiviteter, som den enkelte person finder vigtige og meningsfulde?

Vi præsenterede Chalotte Glintborg og Dorthe Birkmoses forskning. De beskæftiger sig begge med rehabiliteringspsykologi.

Chalotte Glintborg har i sit forskningsarbejde konkluderet, at mennesker i rehabilitering ikke altid tilbydes den hjælp, de selv oplever at have behov for, og at der mangler opmærksomhed på de mere usynlige vanskeligheder (et forandret hverdagsliv, forandret identitet, krise mv.).

Dorthe Birkmose taler om 3 paradigmer, som den professionelle typisk arbejder ud fra: Det styrende, det vejledende og det følgende paradigme. Ingen af paradigmerne er som sådan forkerte, men hvis vi kun arbejder ud fra det styrende paradigme, er der stor risiko for, at vi ikke får et reelt billede af personens ønsker og behov. Det vejledende og følgende paradigme er bl.a. kendetegnet ved, at den professionelle er hovedansvarlig for at skabe psykologisk tryghed, stiller åbne og interesserede spørgsmål, lytter, accepterer og deler viden i forhold til borgerens ønsker og behov.

³ Pedersen, B.E. (2019). Oplevelse af læring i skolen for elever med blindhed – Hvad har betydning? Universitet i Sørøst-Norge. Falkullet for Helse- og sosialvitenskap. Mastergradsavhandling. Studie-program: Master i synspedagogikk og synsrehabilitering. Vår 2019.

I den forbindelse præsenterede vi bl.a. Den Motiverende Samtale, der er anbefalet af både Sundhedsstyrelsen og Socialstyrelsen som redskab til udredning. Den Motiverende Samtale kan med fordel benyttes til udredning af personens ønsker til forandring. Den synsprofessionelle benytter her forskellige samtaleteknikker, der hjælper borgeren fra ambivalens til afklaring, og først til sidst munder samtalen ud i egentlig rådgivning og løsninger.

Workshoppen forløb rigtig godt med mange deltagere, som efterfølgende gav mange fine tilbagemeldinger.

Synsfaglige Netværksdage 2022

De Synsfaglige Netværksdage er en landsdækkende konference for synsprofessionelle i Danmark.

Netværksdagene afholdes en gang om året. Konferencen blev afholdt i november måned på Comwell Hotel i Middelfart og forløb over to dage.

Synskonsulenterne for voksne Malene Søhus, Steven Andersen og Vibeke Bille afholdt en workshop med titlen: *"Aldring og synsnedsettelse. Hvordan kan vi omsætte den nye hvidbogs anbefalinger til praksis i arbejdet med de ældre personer?"*

Vi havde valgt, at deltagerne i workshoppen skulle arbejde med den nye udgave af Hvidbog om rehabilitering, udgivet i marts 2022 af Rehabiliteringsforum Danmark.

Den første hvidbog om rehabiliteringsbegrebet udkom i 2004. Den nye hvidbog er et resultat af, at der siden dengang er sket meget på rehabiliteringsområdet – bl.a. at kommunerne har overtaget ansvaret for flere rehabiliteringsområder, at der er sket en markant stigning i antallet af ældre, og at flere lever længere med kroniske, langvarige og/eller uheldbredelige sygdomme, som påvirker hverdagslivet.

Centralt i den nye hvidbog er fem anbefalinger til fremtidens rehabilitering:

Den enkelte persons behov, håb, ressourcer og hele livssituation skal danne afsæt for al aktivitet i rehabilitering.

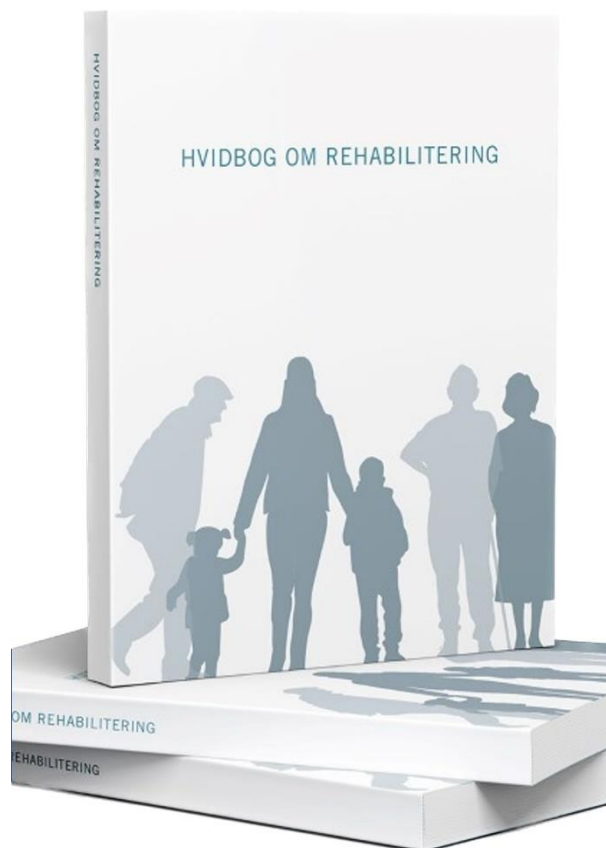
Styrk fokus på personer med særlige behov, herunder sårbare grupper, børn og pårørende.

Styrk den faglige kvalitet gennem forskning, vidensbaseret, systematisk dataindsamling, monitorering og fælles nationale beskrivelser af rehabiliteringskompetencer.

Styrk koordinering og sammenhæng på tværs af lovgivning, forvaltningsområde og fagområder.

Hvidbogens indhold og anbefalinger operationaliseres og monitoreres.

Ud fra vores oplæg blev der i grupper på 6-8 personer arbejdet med de 5 anbefalinger, og hvordan anbefalingerne kunne ses implementeret i vores arbejde med de ældre personer med svagsyn eller blindhed.

Et stort antal konferencedeltagere havde tilmeldt sig vores workshop, som forløb over næsten 3 timer. Der var en livlig debat og efterfølgende mange positive tilbagemeldinger på både workshopens form og indhold.

På de synsfaglige netværksdage har Kompetencegruppen for punkt og grafisk fremstilling hvert andet år et oplæg og workshop med præsentation af ny viden, hjælpemidler og vigtige emner for området. I år var der et oplæg om ”Den Danske Punktskrift 2022”, som var lige på trapperne til at udkomme. I den er en gennemgang af punktskriftopbygningen og -reglerne. De største ændringer fra udgaven ”Den Danske Punktskrift 1993” ligger i antallet af forkortelser i forkortet punktskrift, som er blevet udvidet betragteligt. Bente Pedersen har det seneste år siddet i denne gruppe og fik mulighed for i en workshop at præsentere taktile materialer og illustrationer, specielt med fokus på at lære at aflæse taktilt.

*Bente Elisabeth Pedersen
Synskonsulent for børn og unge
Malene Søhus, Vibeke Bille og Steven Andersen
Synskonsulenter for voksne*

Er der én, der kender barnet ud over forældrene?

– Overblik og koordinering af udredning og indsats for børn og unge med synsnedsættelse

AF BENTE ELISABETH PEDERSEN, SYNSKONSULENT FOR BØRN OG UNGE

På Synscentralen følger vi de børn og unge i vores 5 kommuner, der indmeldelse i Synsregisteret. Langt de fleste indmeldes tidligt i livet, når øjnlægen på hospitalets øjenafdeling enten med sikkerhed eller stor sandsynlighed kan konstatere en synsdiagnose og/eller en synsnedsættelse.

Hvad er Synsregisteret?

Synsregisteret er et nationalt register over alle børn i alderen 0-17 år, som har et synshandicap

Kriterierne for optagelse i registeret er synsstyrke $\leq 6/18$ på bedste øje med optimal korrektion, eller synsfeltspåvirkning i form af hemianopsi eller koncentrisk indskrænket til under 20 grader. Derudover optages børn med arvelig nethindesygdom, som vides at medføre alvorlig synsnedsættelse over tid.

Registreringen sker i henhold til Bekendtgørelse nr. 372 af 17/4 2007, Bekendtgørelse om videregivelse af oplysninger om børn og unge under 18 år med nedsat synsfunktion til og fra Synsregisteret.

Når et barn er tilmeldt Synsregisteret betyder det, at barnet og dets forældre (samt daginstitution og skole) kan få vejledning og rådgivning af en lokal synskonsulent, hvis de ønsker det.

Efter tilmelding til Synsregistret, vil der blive sendt orientering til kommunen samt til den lokale synskonsulent.

Synsregistret er en del af Rigshospitalet og administreres af *Øjensygdomme, Kennedy Centret*. En speciallæge i øjensygdomme er tilknyttet.

Synscentralen indsatser og samarbejde angående børn i Synsregistret

Synscentralen har aktuelt ca. 100 børn tilmeldt Synsregistret. Når barnet er indmeldt i Synsregisteret betragtes det efter lov om social service, som et barn med handicap, der kan være i risiko for, at dets udvikling og læring påvirkes af synsnedsættelsen. Barnet og forældrene får derfor tilknyttet en lokal synskonsulent, som skal yde vejledning og rådgivning, samt vurdere behov for hjælpemidler, så barnet kan udvikle sig optimalt på trods af synsnedsættelsen.

Den lokale synskonsulent fra Synscentralen Vordingborg følger typisk barnet og familien gennem mange år og får dermed et indgående kendskab til barnet og dets historik.

Barnet har desuden en sagsbehandler i bopælskommunen, som er ansvarlig for at støtte op om barnet og familien med relevante tilbud, der sikrer barnets udvikling og trivsel. Familierne fortæller, at de oplever mange skift af sagsbehandler gennem barnets opvækst

Derudover mødes barnet af andre fagpersoner og rigtig mange pædagoger og lærere gennem deres opvækst. Sundhedsplejersken er som regel den første fagperson, der kommer i familien og følger barnet de første par år. Synskonsulenten kommer som nævnt ofte også tidligt ind og følger barnets synsudvikling og vejleder forældrene. Når barnet starter i pasningstilbud, kommer der pædagoger og medhjælpere ind i barnets liv. I institutionen i førskolealderen, er der skift mellem stuer efter alder og udskiftning af personale, så allerede her er der mange pædagoger, som skal nå at opbygge kendskab til barnet og dets særlige behov i forbindelse med synsnedsettelsen. Inden skolestart kommer barnet i før-SFO i foråret inden skolestart i august. Her mødes de af midlertidige pædagoger, inden det bliver børnehaveklasselederen i 0. klasse, der skal lære barnet og dets behov at kende. Næste skift er allerede i 1. klasse, hvor der kommer minimum 2 nye lærere, som er de første af en lang række forskellige og skiftende lærere gennem hele skoleforløbet indskoling, mellemtrin og udskoling. Går barnet i SFO, er der også her nye pædagoger, der skal lære barnet at kende.

Synskonsulenten følger med gennem hele forløbet og er til rådighed med vejledning samt forsøger at nå at uddanne det personale, der er omkring barnet i de skiftende miljøer gennem institutions- og skoleforløb.

Et barn uden en funktionsnedsettelse klarer i mange tilfælde de mange skiftende pædagoger og lærere i opvæksten uden særlige ekstra udfordringer. Men børn med en synsnedsettelse kommer let i en mere udsat position, fordi de er nødt til at tilegne sig langt flere kompetencer for at kompensere for synsnedsettelsen. I ”Den nationale vejledning” er de udvidede læringsmål for børn og unge med synsnedsettelse beskrevet.

Det kræver tid og ressourcer for den enkelte pædagog og lærer at sætte sig ind i barnets vilkår og forudsætninger og forberede læringsmiljø og undervisning ud fra det.

Det kunne være en overvejelse værd at se på, om et barn med en funktionsnedsettelse har for mange forskellige pædagoger og lærere gennem dets opvækst. Dette set i lyset af, at der vil opstå et vidensstab hver gang en pædagog, lærer og fagperson, der arbejder med barnet, udskiftes. Den tid det tager for en ny fagperson at lære barnet at kende og sætte sig ind i og uddannes til, hvordan barnets behov kan imødekommes, går fra den tid, hvor barnet kunne have fortsat sin udvikling.

Desuden oplever vi oftere og oftere, at synskonsulenten bliver bedt om at bidrage til beskrivelse af barnets anamnese samt udviklings- og læringsforløb, når der bliver behov for yderligere indsatser for barnet eller den unge (fx i børnepsykiatrien), fordi barnets sagsbehandler og eventuelt andre centrale fagpersoner er udskiftet så ofte, at historik og overblik mangler. Det er selvfølgelig en stor fordel, at synskonsulenten, som gennemgående fagperson, har indgående kendskab til barnet, fordi det giver mulighed for kvalificeret udredning og indsats på det synfaglige område, men det er ikke altid hensigtsmæssigt, at synskonsulenten ofte står alene med dette kendskab, når barnet skal udredes andre steder.

*Bente Elisabeth Pedersen
Synskonsulent for børn og unge*

Nyansat på Synscentralen

AF CLAUD GIASSON JENSEN, IT-KONSULENT FOR BLINDE OG STÆRKT SVAGSYNEDE

Konsulenter og andre kolleger er som regel på Synscentralen i mange år, hvilket skaber god kontinuitet i den specialiserede opgaveløsning. Men i 2022 har vi fået ny kollega på det fagområde, der handler IT til børn og voksne med blindhed eller stor synsnedsettelse. Claus fortæller i artiklen, hvordan det er at lande på Synscentralen som ny medarbejder.

Jobannoncen og ansøgeren

Er du vores nye IT-konsulent for blinde og stærkt svagsynede? Har du lyst til at arbejde med IT-løsninger ud over det sædvanlige til mennesker, der ikke kan se, så er det måske dig vi søger?

Således lød indledningen på stillingsopslaget som IT-konsulent på Synscentralen primo 2022, og efter nøje overvejelser søgte jeg stillingen og blev ansat med start 1. maj 2022.

Jeg er en 51-årig ung, lokal mand, som selv har prøvet kræfter med både nedsat syn tidligere i mit liv og nu blindhed. Helt tilbage til de mindste klasser i Folkeskolen og frem til i dag har jeg haft tilknytning til Synscentralen og gjort brug af de tilbud og den hjælp, som Synscentralen yder. Så man kan vel godt sige, at jeg har en vis insider viden på området.

Men et er selv at være bruger af fx synskompenenserende IT-udstyr, noget helt andet er at rådgive og undervise andre personer med blindhed i diverse IT-løsninger og IKT-hjælpemidler.

De første måneder på Synscentralen

Naturligvis har oplevelserne og indtrykkene været mange de første måneder og der er en lang række af emner, som der kunne berettes om i forbindelse med dette indlæg i Synscentralens årsrapport.

Mødet og samarbejdet med mine dygtige og dybt professionelle kollegaer, en 2 måneders sidemandsoplæring fra min utroligt erfarne forgænger i stillingen og et godt makkerskab med Sanne, som er personlig assistent for mig, netværket omkring Synscentralen, herunder lærere, fagpersoner og den gode kontakt til forhandlere af IKT-hjælpemidler, diverse IT-systemer og synsfaglige problematikker er blot nogle af de emner, som kunne være relevante at berøre i denne sammenhæng.

Dog har jeg valgt at fokusere på mødet med brugerne af Synscentralen samt vejledning og undervisning inden for IKT-området med dertil hørende beskrivelse og overvejelser om de mere tekniske aspekter i arbejdet.

Inden tiltrædelse var jeg godt klar over, at gruppen af personer, som jeg skulle servicere, kunne betegnes som værende af yderst mangfoldig sammensætning hvilket bestemt ikke virkede afskrækkende, men tværtimod motiverende på mig, og det viste sig heldigvis at holde stik.

Samtidig talte vi om ligheder og forandringer i forhold til den tidligere model. I bund og grund ligner de to apparater meget hinanden og der er tale om en videreudvikling bygget på baggrund af den gamle model, så det meste var genkendeligt for eleven. Dog er et par hardware-porte placeret på nye steder, for eksempel strømtilslutningen og SD-kortlæseren, og selve knapperne til indskrivning af punktskrift er blevet væsentligt lavere.

Sidstnævnte kan godt virke underligt på personer, som har været vant til at anvende en bestemt type tastatur gennem længere tid, men det gør sig jo også gældende i de seendes verden, hvor man jo også lige skal vænne sig til tastaturet på den nye bærbare pc.

Eleven blev virkelig hurtig fortrolig med det nye design og var glad for at modtage et nyt punktnotatapparat, som virker lækre at håndtere. Efter gennemgangen af apparatets fysiske fremtoning, fandt eleven start-knappen og tændte op for apparatet.

SD-kort indeholdende alle elevens filer herunder fagbøger og dokumenter udarbejdet af eleven selv blev overflyttet til det nye apparat, og eleven kunne uden problemer genkende sin filstruktur og mapper fra det gamle apparat. Så efter lidt småjusteringer af visning af indholdet af lister i filstyring samt valg af punktskriftformat var alt på plads.

Som tidligere nævnt er et punktnotatapparat også udstyret med et skærmlæserprogram, som indeholder mange talesynteser på flere forskellige sprog, som kan oplæse, hvad der står i displayet.

Denne dag udvalgte eleven sin foretrukne danske talesyntese, og eleven lærte genveje til deaktivering af tale, hurtig justering af talehastighed og lydstyrke.

Det kan måske virke lidt underligt, at nogle punktnotatapparater er udstyret med en skærmlæser, nu når det handler om punktskrift. Der er ikke tale om enten kun lyd eller kun punktskrift i denne sammenhæng, men det drejer sig om at finde frem til en god balance i brugen af de to muligheder.

Skærmlæseren kan fx anvendes, når der navigeres rundt i menuer, så brugeren ikke samtidig skal bruge en eller begge hænder til at læse med på punktdisplayet, og når lyden benyttes på denne facon, kan brugeren for eksempel skrive navigeringsgenveje med begge hænder og på samme tid via lyd følge med i udførelsen af kommandoer, hvilket giver en hurtig og sikker brug af apparatet.

I andre sammenhænge er det anderledes vigtigt, at eleven lærer at skrive og læse tekst udelukkende ved brug af punktskrift for at opnå sit eget skriftsprog på samme vis som andre elever.

Så en forståelse af, hvornår talen på et punktnotatapparat bør anvendes, afhænger af den aktuelle situation, og lærere og støttepersoner skal være meget bevidste om, hvornår og til hvilket formål lyden benyttes for ikke at gøre eleven en gammeldags bjørnetjeneste, som i værste fald kan resultere i, at eleven aldrig lærer hverken at skrive eller læse punktskrift.

I samarbejde med elevens støtteperson etablerede vi forbindelse til elevens skole-Google-drive, hvilket er muligt på dette punktnotatapparat, som eleven, lærere og støtteperson kan anvende til fx fildeling.

På ældre apparater var det nødvendigt at flytte filerne manuelt fra for eksempel en lærers computer til punktnotatapparatet og omvendt ved brug af et SD-kort.

Ved at gemme direkte i skyen, som i dette tilfælde er Google-drive, har eleven altid adgang til den samme opdaterede fil, ligegyldigt om eleven tilgår filen fra en computer, iPhone eller sit punktnotatapparat, men det kræver naturligvis, at der altid er en tilgængelig internetadgang.

Mon ikke at næste generation af punktnotatapparater er udstyret med teknologi som understøtter en SIM-kortlæser, så det er muligt at anvende mobildata på samme måde som på en mobiltelefon og dermed være sikret en altid tilgængelig internetforbindelse?

Besøget sluttede af med et spørgsmål fra elevens støtteperson om, hvordan man ændrer talesyntesens sprog til fx engelsk på punktnotatapparatet.

Her måtte jeg desværre være spontant svar skyldig, da jeg aldrig selv har haft det behov, men jeg lovede naturligvis at undersøge, hvordan det gøres på den nemmeste måde og vende tilbage med indstillingsvejledning og instruktioner ved næste besøg.

Så denne dag gik Synscentralens nyansatte IT-konsulent hjem fra skole med lektier i tasken.

Hjemmebesøg hos en ældre borger

Det andet besøg var hos en person i halvfemserne, som bor på et plejecenter. Denne person har gennem mange år været vant til at bruge punktskrift til at læse, men også til at nedskrive aftaler og lave notater.

Grundet nedsat følesans i fingrene er personen ikke længere i stand til at læse punktskrift, som jo virkelig kræver finføling i fingerspidserne og manglede derfor en måde at kunne huske sine aftaler og nedfælde notater på, nu hvor punktskrift ikke længere var en mulighed.

Ved et tidligere besøg udlånte Synscentralen en diktafon specielt designet med talesyntese og taktilt afmærkede knapper til afprøvning, og personen fik ved samme lejlighed en grundig gennemgang af diktafonens udseende og grundlæggende funktioner.

Milestone 112 diktafon

Personen har dog vanskeligt ved at huske nye ting og har således svært ved at lære at anvende nye tekniske hjælpemidler, men havde i afprøvningsperioden sammen med en ven trænet diktafonens grundlæggende funktioner og var i stand til at lave et lydnotat, finde frem til det igen og afspille det.

Som noget nyt lærte personen under besøget, hvordan et notat slettes fra diktafonen, og proceduren blev gentaget en del gange for at sikre, at den blev husket.

Således levede diktafonen op til personens nye behov, men det kræver naturligvis stor tilvænning og øvelse sådan at omstille sig fra at have brugt punktskrift i mange år til i stedet at anvende lydoptagelse.

Evaluerings af de 2 hjemmebesøg

Ovennævnte to besøg illustrerer udmærket, hvor forskellige opgaver man som IT-synskonsulent arbejder med, og personligt for mig er det alsidigheden i arbejdet, som gør det spændende.

Et andet aspekt af arbejdet, som er yderst meningsgivende og i høj grad med til at skyde arbejdsglæden helt i top, er simpelthen den gode gamle vise "den største gave er at give noget til andre", hvilket jeg bestemt føler, at jeg gør i mit nye job.

Kataloget af IKT-hjælpemidler er også en længere historie, og selvfølgelig har jeg en forhåndsviden, som bruger af hjælpemidler, men der findes jo en hel del, som jeg aldrig personligt har benyttet mig af og som derfor kræver en ihærdig indsats af mig for at blive fortrolig med.

Udviklingen af diverse hjælpemidler står heldigvis heller ikke stille og der sker hele tiden nye ting på området. Så en livslang læring bliver heldigvis også en del af at være IT-synskonsulent på Synscentralen i Vordingborg

Men allermest ser jeg frem til at møde rigtig mange personer med blindhed, som ønsker at blive selvhjulpne ved brug af teknologiske hjælpemidler og jeg håber gennem undervisning og vejledning på at kunne bidrage til at mange personer fremover kan leve et mere selvstændigt og frit liv.

Claus Giasson Jensen
IT-konsulent for blinde og stærkt svagsynede

Flere opklarende hjemmebesøg

AF STEVEN ANDERSEN, SYNSKONSULENT FOR VOKSNE

Tidligere blev stort set alle personer med en synsnedsættelse, som henvendte sig til Synscentralen for første gang, visiteret til en undersøgelse af, hvilke briller eller anden optik der opnås det bedste syn med (refraktionsundersøgelse) på Synscentralen hos optometrist Henrik Holton og en udredende samtale med en synskonsulent. Der skulle typisk være belt specielle ting, der gjorde sig gældende, for at personen ikke skulle udredes på Synscentralen, for eksempel meget høj alder, plejehjemsbeboer, meget nedsat mobilitet, meget stærkt nedsat syn eller andet.

De senere år er der generelt i Danmark kommet ekstra fokus på synsproblemer som følge af apopleksi eller hjernerytelse. Disse personer visiteres altid til synsudredning af optometrist på Synscentralen Henrik Holton. Det vil naturligt betyde en øget venteliste for personer, der har et nedsat syn grundet kronisk øjensygdom.

Derfor er der i dag i højere grad end tidligere mulighed for, at den første kontakt med Synscentralen i stedet foregår som et opklarende hjemmebesøg af en synskonsulent.

Det opklarende hjemmebesøg

Et opklarende hjemmebesøg hos en person med synsnedsættelse er den første kontakt med Synscentralen, og besøget foretages af en synskonsulent. Fordelen ved et sådant besøg fremfor indkaldelse til Synscentralen er, at personen med nedsat syn får meget hurtig hjælp, typisk inden for få uger. En anden fordel er, at udredningen foregår i personens eget hjem, så vejledning, undervisning og afprøvning af eventuelle hjælpemidler foretages dér, hvor aktiviteterne skal foregå. Derudover viser der sig hjemme hos personen lettere nye problemfelter, som førhen måske først var blevet tydelige senere i forløbet. Nogle personer er også mere afslappede i deres eget miljø og kan derfor bedre tage imod vejledning og undervisning, end hvis det foregår på Synscentralen.

Ulempen ved de opklarende hjemmebesøg er, at de oplysninger, vi har fra øjnlægen om optimal brillestyrke typisk er målt med en autorefraktor, der ofte ikke er lige så præcis som en mere grundig brilleudmåling hos en optiker. Som synskonsulenter ved vi på det opklarende hjemmebesøg derfor aldrig helt med sikkerhed, om personens briller er optimale, når vi skal foretage vores afprøvning. Dette kan fx betyde, at personen med en forkert brille har behov for en stærkere lupløsning til eksempelvis læsning, end der måske reelt er behov for med en korrekt udmålt brille.

Det er ikke muligt for os som synskonsulenter at vurdere brillerne uden de måleinstrumenter, som en optiker har til rådighed. Ofte kan vi dog ud fra for eksempel brillens alder, vurdere om brillen bør tjekkes af en optiker. Her må vi som synskonsulenter vurdere, om vi vil foreslå, at personen genvisiteres til en udredning hos vores optometrist på Synscentralen, eller om brilleudmålingen kan foretages hos en lokal optiker i nærområdet. På det opklarende hjemmebesøg har vi synstavler med, så vi kan foretage en improviseret måling af visus, nærvisus og kontrastsyn.

Indkaldelse til Synscentralen

Hvis borgeren visiteres til en indkaldelse til Synscentralen, tilbydes borgeren en refraction af optometrist Henrik Holton efterfulgt af en udredende samtale med en synskonsulent. Fordelen ved denne type udredning er, udover en sikkerhed for den korrekt brilleudmåling, også at vi som synskonsulenter kan være sikre på at have en helt frisk måling af blandt andet visus, kontrast og synsfelt. Det kan også vise sig, at der er yderligere brillebehov fx en separat læse-, skærm-, filter-, prisme- eller okklusionsbrille.

At man som synskonsulent med sikkerhed ved, at personens briller er optimale, og at vi kender det nøjagtige syn, har stor betydning for den optimale udredning, vejledning, undervisning og afprøvning af diverse hjælpemidler.

Muligheden for sparring mellem optometrist og synskonsulent kan også i nogle tilfælde betyde, at brillestyrken efter synskonsulentens udredning bør ændres, så den eksempelvis passer mere optimalt til læsning ved CCTV (elektronisk læseskærm) fremfor læsning med for eksempel en håndlup.

Udredningen på Synscentralen kombineres oftest med et opfølgende hjemmebesøg af synskonsulentten.

Ulemperne ved indkaldelse til Synscentralen er en oftest længere ventetid på at få hjælp, og at personen med synsnedsættelse skal transporteres til Synscentralen, som for nogle – specielt de ældre personer – kan være en stor udfordring.

Så alt i alt er der både fordele og ulemper ved begge løsninger.

*Steven Andersen
Synskonsulent for voksne*

Voksne med synsvanskeligheder og udviklingshæmning

AF VIBEKE BILLE, SYNSKONSULENT FOR VOKSNE
HENRIK HOLTON, OPTOMETRIST
PER NIELSEN, LEDER

Henrik på 55 år har udviklingshæmning og er henvist til Synscentralen pga. synsproblemer. Henrik har bl.a. svært ved at se nøglebulet i sin hoveddør og har derfor problemer med at låse døren op. Han har også udfordringer med at udføre sit arbejde, der foregår på et beskyttet værksted. Synsundersøgelsen viser, at Henrik har en synsevne på 30 %, og at hans synsevne kan forbedres til 100 % ved brug af korrekt udmålte briller. I dag bruger Henrik briller, og han kan igen åbne sin hoveddør, da han nu kan se nøglebulet tydeligt. Henrik havde ikke tidligere brugt briller.

Det er velkendt, at personer med udviklingshæmning – børn såvel som voksne – ofte har forskellige tillægsudfordringer ud over udviklingshæmningen. Der kan være tale om udfordringer, som er umiddelbart synlige som for eksempel bevægehandicap eller misdannelser, eller der kan være tale om udfordringer, som ikke er umiddelbart synlige, eksempelvis sansehandicap som høre- eller synsvanskeligheder.

På samme måde er det velkendt, at stort set alle såkaldt almindelige voksne i løbet af voksenalderen, og især med tiltagende alder, får synsvanskeligheder. Det starter for de fleste med langsynethed og behov for læsebriller i 40-50 års-alderen, og en del får i 60-70 års-alderen egentlige øjensygdomme som AMD (aldersrelateret maculadegeneration, ”alderspletter på nethinden”), eller grå eller grøn stær.

I forhold til voksne med udviklingshæmning er det vigtigt at være opmærksom på, at disse mennesker i lige så høj grad som mennesker uden udviklingshæmning får de samme vanskeligheder med synet som ”almindelige” mennesker med tiltagende alder. Udfordringen ved synsvanskeligheder hos voksne med udviklingshæmning er imidlertid, at personen selv ofte ikke er opmærksom på problemerne med synet eller ikke magter at give udtryk for problemerne. Og ligeledes forekommer det desværre også ofte, at personalet omkring de voksne med udviklingshæmning heller ikke er opmærksom på, at forringet funktionsniveau hos et menneske med udviklingshæmning ofte kan skyldes noget så simpelt som, at pågældende person har behov for briller, der svarer til den aktuelle synsfunktion, eller for synshjælpemidler, der kan hjælpe i hverdagen i forhold til de ting, som personen med udviklingshæmning har fået problemer med at se.

Vi vil fra Synscentralens side i den kommende tid sætte særligt fokus på denne målgruppe. I de følgende afsnit er der dels en casebeskrivelse af en voksen person med udviklingshæmning med formodede synsproblemer og dels en beskrivelse af relevante undersøgelsesmetoder i forhold til målgruppen.

Case-beskrivelse af voksen person med udviklingshæmning

Personale på bosted har henvendt sig til Synscentralen, fordi de ønsker vurdering af, hvorvidt en 64-årig mand med udviklingshæmning har en synsnedsettelse. Manden X har ikke briller og har ikke været til øjnlæge.

X og hans nærmeste personale har været indkaldt til optisk undersøgelse på Synscentralen (refraktion) og vejledning hos optometrist og synskonsulent på Synscentralen, men da personalet har aflyst flere gange pga. sygdom og problemer med vagtplaner, besøger jeg i stedet X og personale på bostedet.

Ved indledende interview af personale fortæller de, at X de senere år er begyndt at agere anderledes end tidligere. Han kører fx ind i vægge og dørkarme med sin kørestol, og han er holdt op med at vinke tilbage til personalet, når de vinker til ham. Det virker i det hele taget som om, han har svært ved at genkende personalet på afstand, og hvor han før var meget optaget af personalets biler og af, hvor bilerne holdt parkeret, har han ikke længere denne interesse.

Jeg vurderer bl.a. X's synsstyrke ved hjælp af Kay Tavle, som er en synstavle med billedsymboler. Denne vurdering viser ikke sammenhæng mellem synsstyrke og de problemer, personalet beskriver. Det lykkes mig ikke at vurdere X's synsfelt.

Konklusion: Synscentralen anbefaler personalet, at X i første omgang bør undersøges hos en øjnlæge.

Når X har været til øjnlæge, anbefaler vi kontakt til Synscentralen igen for evt. brilleudmåling og vejledning af personale mht. belysning, kontraster og andre synskompenserende tiltag på bostedet.

Synsmåling af mennesker med udviklingshæmning

Enhver synsundersøgelse starter med at finde ud af, hvor meget personen kan se. Synsevnen udmåles på en synstavle på 6 meters afstand med bogstaver i forskellig størrelse. Jo mindre bogstaver der kan ses på synstavlen, jo bedre er synet.

Imidlertid er det ikke alle mennesker med udviklingshæmning, der kan bogstaver. Derfor anvendes ofte synstavler med symboler. På Synscentralen anvendes Kay Pictures symboltavle, der er en anerkendt synstavle, som er særlig velegnet til små børn og voksne med udviklingshæmning. Tavlen har nemme og forståelige symboler, som næsten alle kan medvirke til.

I de situationer, at personen med udviklingshæmning ikke kan forstå symboler, udføres måling af synsevnen med Tellerkort. Tellerkort består af 17 plader, der måler ca. 25 x 55cm. På den ene halvdel af pladen er et kvadratisk billede af nogle lodrette sorte striber på hvid baggrund. Hver plade har

et billede med striber, hvor tykkelsen af striberne bliver tyndere for hvert kort. Jo tyndere streger der ses, jo bedre er synsfunktionen.

Undersøgelsen udføres ved, at optometristen holder pladen med striberne op foran personen med udviklingshæmning. Synsfunktionen er så snedigt indrettet, at hvis øjet registrerer striberne, vil personen automatisk dreje øjnene mod striberne. På denne måde kan man få et indtryk af, hvor meget personen med udviklingshæmning er i stand til at se. Når synsevnen kendes, påbegyndes brilleudmålingen.

Tellerkort (Teller Acuity Cards)

Brilleudmåling

Når synet skal udmåles hos ”almindelige” voksne, udføres synsudmålingen objektivt og subjektivt. Den objektive synsudmåling udføres ofte ved hjælp af et apparat (autorefraktor), der elektronisk udmåler øjets synsstyrke, dvs. om man er nærsynet, langsynet eller har bygningsfejl. Når den objektive synsudmåling er udført, foretager optometristen den subjektive synsudmåling ved at indføre forskellige brilleglas foran personens øjne. Her skal personen så vurdere, om bogstaverne på synstavlen bliver skarpere eller mere uklare alt efter, hvilket brilleglas, der ses igennem.

Anderledes er det ved synsudmåling af personer med udviklingshæmning. Her er udfordringen, at personen med udviklingshæmning ikke altid er i stand til at medvirke til undersøgelsen. Måske kan personen ikke give udtryk for, hvad der kan ses på en synstavle eller fortælle optometristen, om synet bliver bedre eller dårligere, når der indføres brilleglas foran deres øjne.

Autorefraktoren – et apparat, der måler øjnens evne til at fokusere og afdækker synsstyrken – der ofte anvendes til den objektive synsundersøgelse, er ikke altid velegnet for personer med udviklingshæmning, da urolige øjenbevægelser eller forkert fokusering giver forkert måleresultat. Derfor har Synscentralen fravalgt brug af autorefraktor til objektiv synsudmåling hos både ”almindelige” mennesker og personer med udviklingshæmning. I stedet bruges en teknik, hvor optometristen ved hjælp af et håndinstrument (retinoskop) lyser ind i personens øje. Her kan optometristen ved at se igennem retinoskopet registrere lysreflektionen fra nethinden, og ved at indstille brilleglas foran øjet er det muligt at

Retinoskopi (https://www.researchgate.net/figure/The-examiner-is-using-her-left-eye-which-is-aligned-with-the-left-eye-of-the-patient-as_fig1_51052412)

udmåle brillestyrken med stor præcision. Når det rigtige brilleglas er fundet, vil refleksionen fra net-hinden ses opflammende. Fordelen ved denne målemetode er, at brillestyrken kan udmåles ved urolige øjenbevægelser eller ved skiftende blikretning. Det kræver stor klinisk erfaring at udføre denne måleteknik sikkert samt et tæt samarbejde med synskonsulenten, der også medvirker til undersøgelsen.

En objektiv synsudmåling med retinoskopi, hvor resultatet skal munde ud i en brille, kan kun lade sig gøre, hvis personen med udviklingshæmning ser på en genstand på 6 meters afstand.

Synskonsulenten kan med forskellige pædagogiske metoder få personen med udviklingshæmning til at se på et objekt på 6 meters afstand, samtidigt med at optometristen udmåler brillestyrken. Dette kræver et godt og fantasifuldt samarbejde, da det til tider kan være svært at få et menneske med udviklingshæmning til at fastholde blikket på en bestemt genstand.

I situationer, hvor der er tvivl om baggrunden for synsvanskelighederne, henvises der altid til øjenlæge.

*Vibeke Bille, synskonsulent for voksne,
Henrik Holton, optometrist,
Per Nielsen, leder*

Eksterne undervisningsopgaver på uddannelser for synsprofessionelle

AF STEVEN ANDERSEN, SYNSKONSULENT FOR VOKSNE

Udover det borgerrettede arbejde med synsfaglig opgaveløsning i forhold til Synscentralens brugere, er en del af Synscentralens medarbejdere involveret i uddannelsesaktiviteter for professionelle på synsområdet.

Solgavehjemmenes Specialuddannelse

De tre Solgavehjem i Næstved, Farum og Valby har igennem flere år haft deres egen synsfaglige uddannelse for medarbejderne på de tre plejehjem. Et Solgavehjem er et plejehjem for personer, som udover at være plejekrævende også har en kraftig synsnedsettelse.

Selve uddannelsen, som kaldes ”Soluddannelsen”, består af hele dages undervisning skiftevis på de tre plejehjem med både egne undervisere og undervisere udefra. Uddannelsen gentages 3-4 gange om året.

Synskonsulent Steven Andersen fra Synscentralen i Vordingborg underviser her i ”Belysning og Kontraster”, som gennemgår begreber omkring god belysning til svagsynede samt vigtigheden af gode kontraster i de daglige aktiviteter. Rigtig mange personer med synsnedsettelse har et nedsat kontrastsyn. Det betyder, at de ofte har behov for endnu mere lys end personer på deres egen alder uden en synsnedsettelse. De kan derudover opleve en stor forbedring, hvis der tænkes i at skabe gode kontrastskift i deres dagligdagsaktiviteter fx hvid tykmælk i en mørk dyb tallerken på en hvid dug.

Der er 10-15 deltagere på et hold bestående af alle typer ansatte på et plejehjem fra pedeller, kontorpersonale, rengøring til plejepersonale. Det kræver derfor en høj grad af differentieret undervisning, så undervisningen bedst matcher den enkelte faggruppe.

Diplomuddannelsen for synsprofessionelle

Institut for Blinde og Svagsynede (IBOS) i Hellerup udbyder – i samarbejde med UC Syddanmark – sin egen retning inden for den pædagogiske diplomuddannelse (PD). Retningen hedder Synspædagogik og syns(re)habilitering og består af 5 moduler.

Et af dem er modulet ”Orientering og Mobility” (O&M), som blandt andet klæder en synskonsulent på til at undervise personer med en synsnedsettelse i at færdes sikkert og trygt, for eksempel i trafikken, med den lange, hvide mobilitystok. Her underviser

synskonsulent på Synscentralen Bente Pedersen i ”Læringsteoretiske forståelser knyttet til undervisning af borgere (børn, unge, voksne) med synsnedsættelse eller blindhed i O&M”, samt i ”Udredning af og indsatser for unge” på det Synsfaglige grundmodul 2.

På O&M-modulet underviser desuden leder på Synscentralen Per Nielsen i ”Audiologi og Mobility”, og synskonsulent Steven Andersen underviser i ”Ledsageteknikker”, ”Orientering i teori og praksis”, ”Mobility-hjælpemidler” og ”Stokketeknikker”. Normalt afholdes O&M-modulet kun én gang om året, men det er netop besluttet grundet stor efterspørgsel at afholde modulet 2 gange i 2023.

Derudover underviser Steven Andersen på ADL-modulet (Almindelig Daglig Levevis). Her drejer undervisningen sig om ”ADL og svagsyn” samt ”Fremstilling af simulationsbriller”.

På modulet ”Synsnedsættelse eller blindhed – læring, rehabilitering og udvikling” underviser leder Per Nielsen i ”Indsatser for ældre med synsnedsættelse”

Undervisningen på Solgavehjemmene og Diplomuddannelsen om synsvanskeligheder er uden tvivl med at skærpe vores viden på Synscentralen.

Steven Andersen
Synskonsulent for voksne

Opgørelser

Børneområdet

Aldersgruppe	Antal børn i vejledning på specialområdet	Antal børn i vejledning på almenområdet	I alt
0 - 6 år	21	6	27
7 - 17 år	41	34	75
I alt	62	40	102
Høring			32

Antal børn fordelt på alder og funktionsnedsættelse

Af 32 høringssager i 2022 førte 2 til, at Synscentralen optog vejledning og tilmeldte børnene til Synsregisteret, 23 er stadig under udredning, og en del heraf forventes indmeldt. 7 høringssager er afvist/henlagt. I forbindelse med afvisning af en sag formidler Synscentralen altid den aktuelle viden om sagen, således at man ikke forlader Synscentralen med uforrettet sag.

Visus	Antal
-lys – 2/60 (praktisk blind)	12
3/60 – 6/60 (socialt blind)	7
> 6/60 (svagsynet)	59
Uoplyst/kan ikke måles	24
I alt	102

Antallet af børn fordelt på synsstyrke (visus).

Der er et øget antal børn med ingen eller begrænset lyssans og uden yderligere funktionsnedsættelser.

De skal lære at benytte blindeteknikker og strategier, for eksempel punktskrift og mobility.

Det betyder en øget aktivitet på dette område med kurser, skoledage og undervisning i punktskrift, brug af teknologiske hjælpemidler, mobility og ADL (Almindelig Dagligdags Leve-

vis). På Synscentralens hjemmeside findes link til artiklen: "En skoledag på Synscentralen i Vordingborg", i "Øjensynligt" nr. 1, 2015, udgivet af "Landsforeningen af forældre til blinde og svagsynede".

Antallet af "uoplyst" vedrører børn, der ikke er endeligt udredt af Kennedy Centrets Øjenklinik eller børn, hvor synsstyrken er vanskelig at udmåle.

I forbindelse med evalueringen af kommunalreformen i 2013 fik Socialstyrelsen kompetence til at udsende centrale udmeldinger til kommunerne. Et af de specialiserede områder, som er blevet udmeldt er:

"Børn og unge med alvorlig synsnedsættelse 0-17 år".

Det er blevet undersøgt, om der sker den nødvendige koordinering og planlægning af de højt specialiserede indsatser og tilbud på tværs af kommuner og regioner i forhold til denne gruppe.

Det tværkommunale samarbejde på Synscentralen medfører, at kommunerne ikke oplever udfordringer i forhold til at sikre det nødvendige udbud af højt specialiserede tilbud.

Det vil sige, at kommunerne løfter deres vejlednings- og rådgivningsforpligtelse. Det er dog en forudsætning, at Synscenter Refsnæs kan bidrage med udredning for eksempel med psykolog, fysio- og ergoterapeut, materialeproduktion, uddannelse af fagprofessionelle, base for vidensudvikling og synsfaglige netværk.

Antal kontakter i form af besøg eller indkaldelser

Synskonsulenternes direkte kontakt med børn, forældre, skoler og institutioner finder bl.a. sted ved besøg eller ved indkaldelse til undersøgelse hos Synscentralens optiker med efterfølgende samtale med synskonsulentten.

Derudover finder en hel del kontakt sted via telefon og mail, på kurser for lærere, forældre og børn og ved aktivitetstilbud til børnene, som eksempelvis den årlige Computer Camp på Synscentralen.

På grund af overgang til nyt klienthåndteringssystem og den måde, vi har valgt at registrere på, kan vi ikke længere trække specifikt antal på besøg og indkaldelser. Vi har registreret, at **der har været kontakt til alle 102 børn** i 2022.

Kontakter	Skolebørn – kun synshandicap	Småbørn og flerhandicap
I hjemmet	54	41
På skole/institution	183	133
På Synscentralen	66	17
I alt	303	191

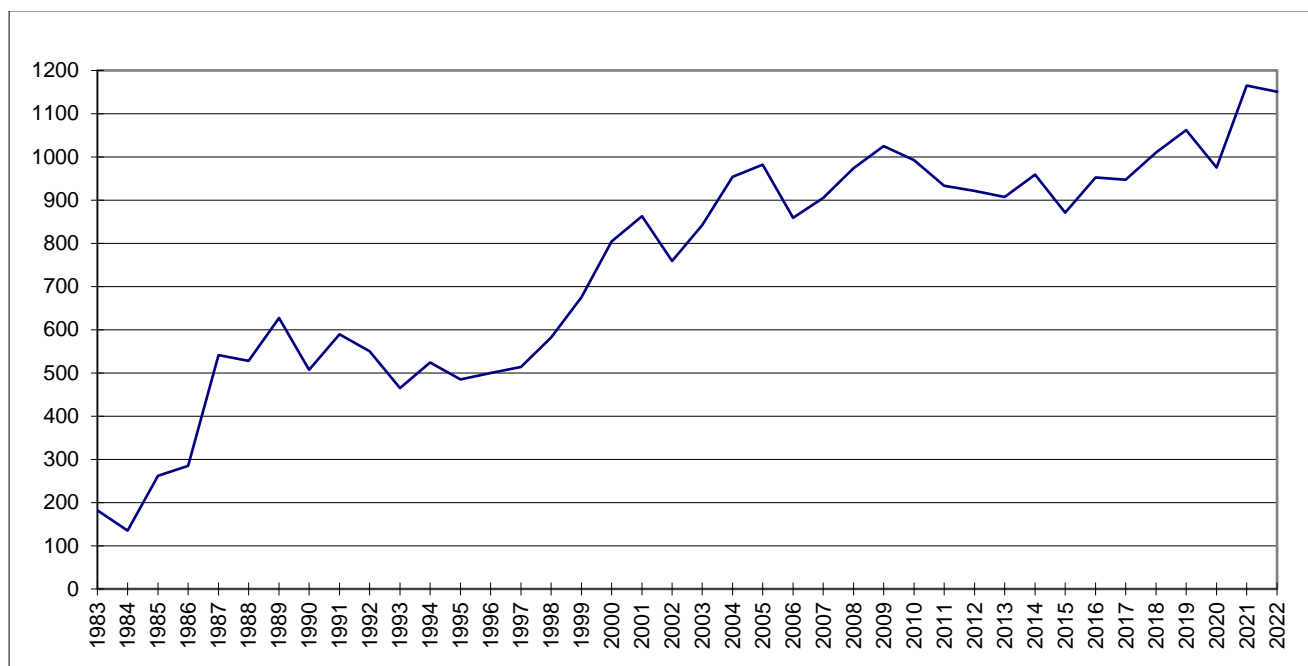
Kommune	Befolkningsantal Pr. 1.10.2021	Antal synshandicappede børn	Promille af befolkningstal
Faxe	37.251	7	0,19
Guldborgsund	60.376	23	0,38
Lolland	40.060	22	0,55
Næstved	84.568	35	0,41
Vordingborg	45.455	15	0,33
I alt	267.710	102	0,38

Oversigt over antallet af børn i vejledning fordelt på kommuner

Det gennemsnitlige antal børn med nedsat synsfunktion, som Synscentralen har kontakt med, i promille af befolkningsgrundlaget, har i perioden 2005-2013 svinget mellem 0,37 og 0,40. I 2014 steg det til 0,44 men ligger de seneste år igen i intervallet 0,37 og 0,40. Gennemsnittet for Region Sjælland er iflg. årsberetning 2014 fra Kennedy Centret/Statens Øjenklinik 0,38 promille.

Voksne blinde og svagsynede

Antal borgere - der har været kontakt med - pr år (personer over 17 år)

Efter at have ligget ret konstant i over 10 år begyndte antallet af henvendelser at stige i 1998. Dette var samtidig med, at Serviceloven flyttede bevillingskompetencen for størstedelen af hjælpemidler til synshandicappede til amterne (fra kommunerne).

Fra 2006 tælles på antal borgere vi har haft kontakt med i året.

Henvendelse ved	2014		2016		2018		2020		2021		2022	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Selv	425	44,3	427	44,9	435	39,3	632	51,3	899	52,7	879	51,3
Familie	150	15,6	162	17,0	166	15,0	207	16,8	391	22,9	372	21,7
Sundhedspersonale *)					56	5,1	67	5,4	78	4,6	101	5,9
ViSP *)					77	7,0	59	4,8	59	3,5	76	4,4
Øjenlæge	104	4,2	99	10,4	87	7,9	66	5,4	83	4,9	59	3,4
Bo- Naboskaber	14	2,6	11	1,2	20	1,8	7	0,6	8	0,5	40	2,3
Optiker	40	1,5	41	4,3	54	4,9	21	1,7	40	2,3	38	2,2
Plejhjem	38	4,0	32	3,4	45	4,1	43	3,5	37	2,2	36	2,1
Hjerneskaderehabil. *)					55	5,0	32	2,6	31	1,8	29	1,7
Socialforvaltningen	25	2,0	20	2,1	36	3,3	34	2,8	33	1,9	21	1,2
Dansk Blindesamfund	19	4,5	19	2,0	27	2,4	21	1,7	12	0,7	13	0,8
Jobcenter/IBOS *)					3	0,3	6	0,5	7	0,4	10	0,6
Hørekonsulent *)					12	1,1	1	0,1	3	0,2	6	0,4
CFD *)					8	0,7	1	0,1	2	0,1	5	0,3
Samarbejdspartnere	43	10,8	98	10,3								
SC opfølgning	52	5,4	11	1,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Andre	49	5,1	32	3,4	25	2,3	35	2,8	23	1,3	29	1,7
I alt	959	100,0	952	100,2	1.106	100,2	1.232	100,1	1.706	100,0	1.714	100,0

Hvem foretager henvendelsen? (personer over 17 år)

Visitation sker efter henvendelse og baseres på øjenlægeoplysninger. Personer, der i årets løb alene har modtaget kort vejledning pr. telefon, tælles ikke med i antal henvendelser.

*) Disse er for 2018 registreret under Samarbejdspartnere.

Kommune	Antal	%
Faxe	243	14,2
Guldborgsund	354	20,7
Lolland	256	14,9
Næstved	502	29,3
Vordingborg	359	20,9
I alt	1.714	100,0

Henvendelser fordelt på kommuner.

Antal personer 18 år og derover

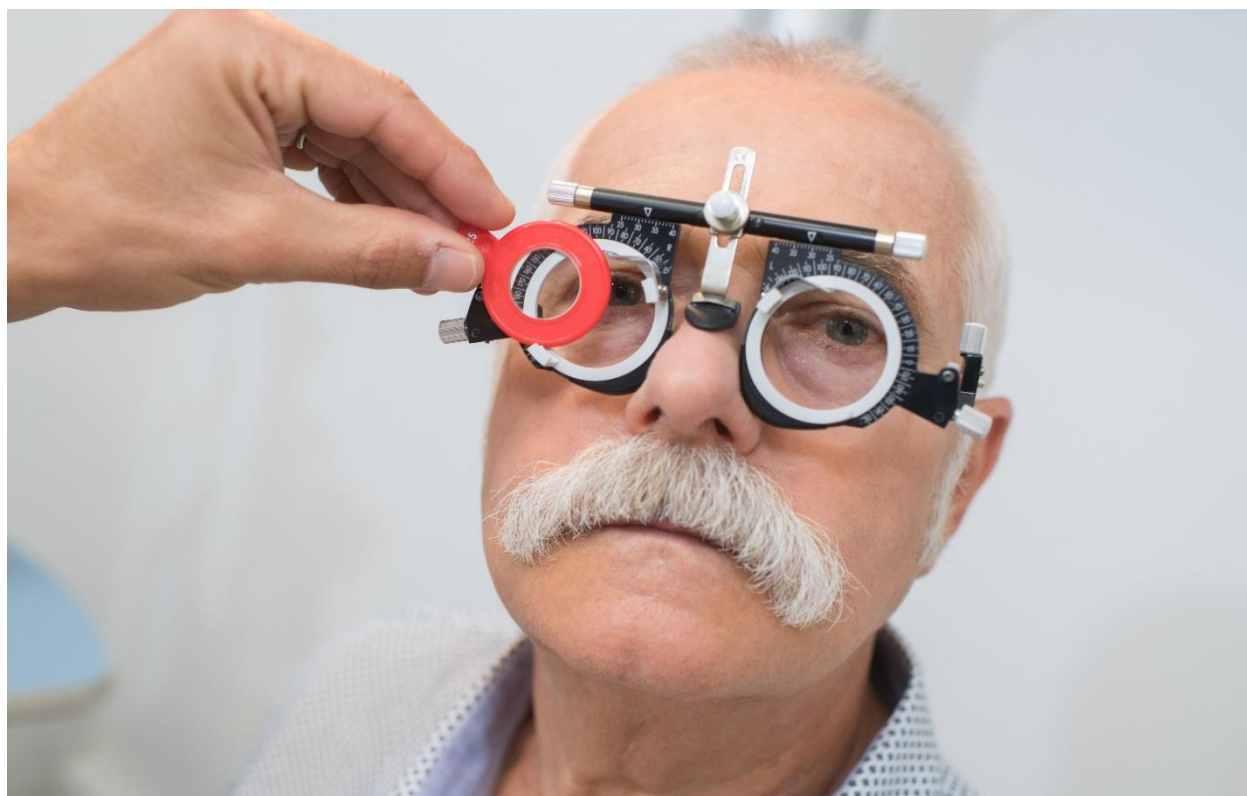
Diagnose	Antal	% af alle	%
Alderspletter på nethinde (AMD)	802	46,8	55,8
Dobbeltsyn eller øjenmuskellammelse	67	3,9	4,7
Indsnævret synsfelt (Retinitis pigmentosa)	51	3,0	3,5
Indopereret øjenlinse	44	2,6	3,1
Synsfeltdefekter	44	2,6	3,1
Synsnervesvind	44	2,6	3,1
Apopleksi, uden egentlig synsdiagnose	42	2,5	2,9
Nedsat øjendrejning – indad (Konvergensinsufficiens)	42	2,5	2,9
Commotio, uden egentlig synsdiagnose	33	1,9	2,3
Grøn stær (Glaukom)	33	1,9	2,3
Forandringer i hornhinde	32	1,9	2,2
Øjensygdom uden specifikation	31	1,8	2,2
Ekstrem nærsynethed (Myopi)	30	1,8	2,1
Medfødt nethindeforandring	30	1,8	2,1
Grå stær (Cataract)	29	1,7	2,0
Sukkersygeforandringer på nethinde	19	1,1	1,3
Anden forandring i nethinde uden diagnose	12	0,7	0,8
Amblyopi	11	0,6	0,8
Manglende øjenlinse (Afaki)	11	0,6	0,8
Nethindeløsning	7	0,4	0,5
Ufrivillige øjenbevægelser (Nystagmus)	7	0,4	0,5
Blodprop i øjet	5	0,3	0,3
ROP	5	0,3	0,3
Udviklingshæmmet	3	0,2	0,2
Albinisme	2	0,1	0,1
Ptose	1	0,1	0,1
Afventer/Uoplyst	277	16,2	
I alt	1.714	100,3	
I alt ekskl. afventer diagnose	1.437		100,0

Fordeling af henvendelser på diagnoser (personer 18 år og derover).

Visus	2022		% fordeling ekskl. Afventer								
	Antal	% af i alt	1993	1999	2008	2011	2014	2017	2020	2021	2022
-lys - 1/60	90	5,3	7,3	12,4	10,4	8,9	10,2	7,9	6,3	6,0	6,4
>1/60 - 3/60	114	6,7	12,5	12,3	10,3	10,9	10,4	8,9	10,7	8,8	8,1
> 3/60 - 6/60	127	7,4	22,9	20,9	13,0	15,1	12,0	10,1	10,6	11,4	9,0
> 6/60 - 6/18	466	27,2	42,1	41,8	36,3	33,3	33,1	33,2	36,2	34,2	32,9
> 6/18	616	35,9	13,7	7,8	27,0	29,1	30,3	37,0	36,0	39,5	43,5
Uoplyst	3	0,2	1,4	4,8	3,0	2,7	3,9	2,8	0,2	0,1	0,2
Afventer	298	17,4									
I alt	1.714	100,1	99,9	100,0	100,0	100,0	99,9	99,9	100,0	100,0	100,1

Fordeling af henvendelser på visus (synsstyrke) (personer 18 år og derover)

Adgangen til hjælp fra Synscentralen afhænger af, om man opfylder kriterierne for at være svagsynet eller blind eller har en medicinsk-optisk defineret øjensygdom. Disse kriterier tager udgangspunkt i måling af skarpsynet (visus) og synsfeltet. Imidlertid er der gennem de senere år kommet stigende opmærksomhed på, at kontrastsynet har afgørende betydning for det funktionelle syn. Denne realitet har Synscentralen taget konsekvensen af ved at åbne for hjælp til borgere, som har nedsat kontrastsyn i et sådant omfang, at deres funktionelle synsevne kan sammenlignes med svagsynedes. Der har ligeledes gennem de senere år været øget fokus på hjerneskadeområdet og derfor også på synsproblemer hos hjerneskadede. Disse borgere har ofte en visus der er bedre end svagsynsgrænsen (6/18), men har behov for udredning og/eller assistance fra optometrist og synskonsulent.

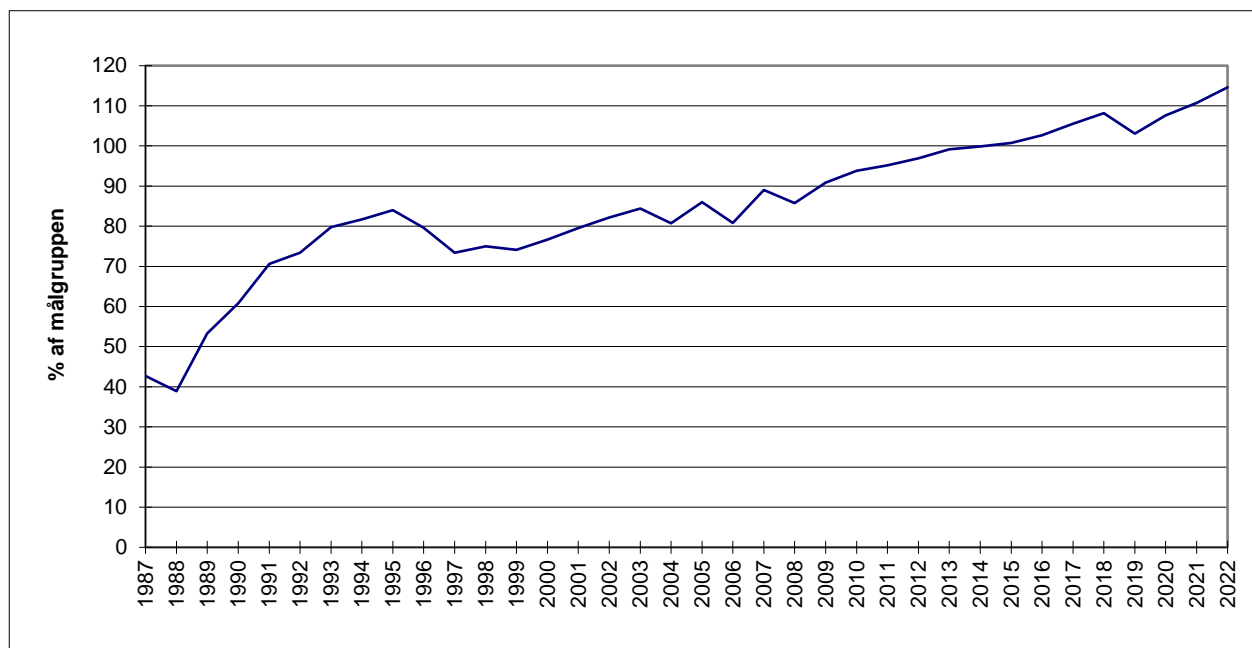

Fælles optællinger (børn og voksne)

Kommune	Befolknings- antal Pr. 1.10.2022	Antal registrerede synshæmmede	Synshæmmede: %-del af Befolkning	65 år og derover: %-del af befolk- ning
Faxe	37.251	368	0,99%	23,3 %
Guldborgsund	60.376	639	1,06%	27,9 %
Lolland	40.060	489	1,22%	30,8 %
Næstved	84.568	951	1,12%	22,6 %
Vordingborg	45.455	621	1,37%	28,6 %
I alt	267.710	3.068	1,15%	26,1 %

Demografi

En del øjensygdomme er aldersbetingede, og der vil derfor være flere blinde/svagsynede i en kommune med større andel af ældre. Med nyt klientsystem (siden 2018), har det været muligt, at få opgjort antal kendte lidt skarpere. Bl.a. er nogle rene brillebevillinger fjernet. Desuden er registreringen af døde sket pr. 31.12, hvor det tidligere har været manuelt arbejde henover november-december måned. Når antallet af kendte igen stiger, er det et udtryk for en stadig stigende andel af ældre og de øjensygdomme, der følger med når man ældes.

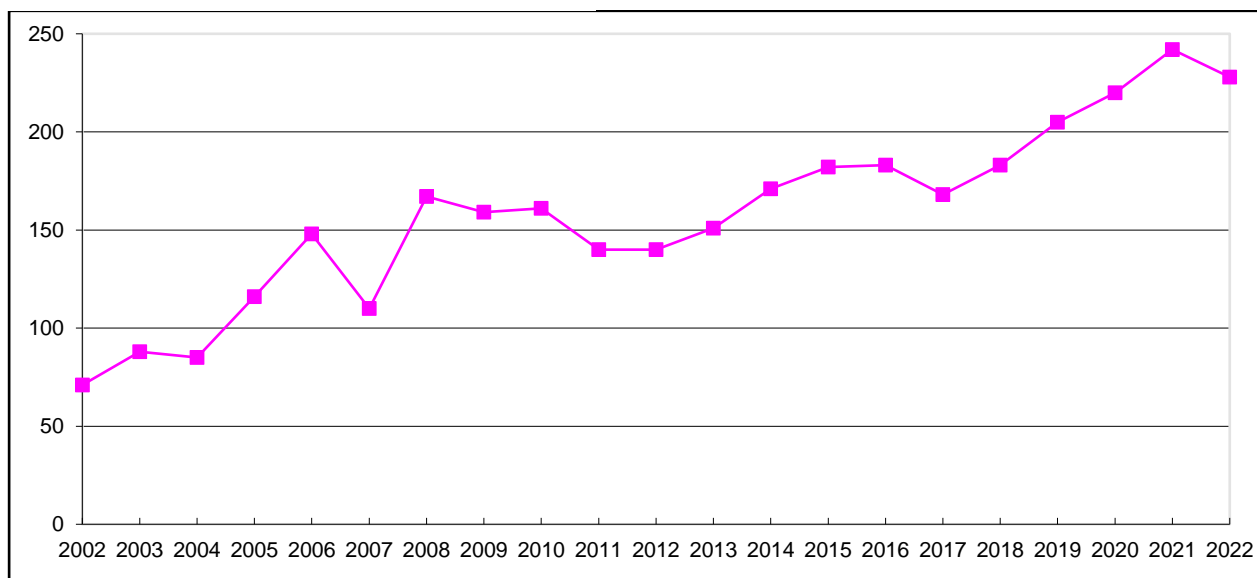

Den potentielle målgruppe på 1% af befolkningen svarer til 2.666 personer. Synscentralen har pr. 31.12.22 kendskab til 3.068 blinde og svagsynede personer = 115 % af den potentielle målgruppe.

Aldersgruppe	Antal	Andel
0 - 6 år	27	1,5 %
7 - 17 år	75	4,1 %
18 - 29 år	58	3,2 %
30 - 59 år	272	15,0 %
60 - 79 år	518	28,5 %
80 - 89 år	564	31,1 %
90 år og op	302	16,6 %
I alt	1.816	100,0 %

Antal henvendelser fra blinde og svagsynede, der i 2021 har modtaget undervisning/assistance fra Synscentralen fordelt på alder

Tallene er alene opgjort for de ydelser, der er leveret direkte af Synscentralen. Ansøgninger om øjenproteser og ansøgninger fra eksterne optikere er ikke medregnet.

IT-assistancer

Kurven viser antallet af personer, der har modtaget assistance vedr. IT. Mindre assistancer, der alene klares pr. telefon samt fjernbetjent assistance, er ikke talt med.

Der er et generelt stigende antal computerbrugere og ikke mindst tablet og smartphone brugere, der har behov for vores assistance.

For alle Synscentralens computerbrugere gælder, at de er afhængige af kompenserende værktøjer (forstørrelse og/eller skærmlæser). Det kræver kvalificeret undervisning og vejledning at lære at bruge det hensigtsmæssigt.

Øjenlidelse	Antal
1. Uregelmæssig hornhinde	87
2. Defekter i regnbuehinden	4
3. Løs øjenlinse	34
4. Smertende øjenlidelser	12
5. Stærkt skæmmende øjenlidelser	4
6. Sygdomsbetinget dobbeltsyn	95
7. Sygdomsbetinget lysoverfølsomhed	180
8. Ekstreme optiske synsfejl	63
9. Børn og unge registreret i synsregistret	30
12. Særlig optik - ptosebrille	3
13. Børn under 10 år, brillestyrke >7	67
14 Andre – efter indstilling fra KCSØ	6
Varigt synshandicap	22
I alt	607
Afslået	0

Ansøgninger fra eksterne optikere, behandlet i 2022

År	Glas	Acryl	I alt	Udgift
2010	98	17	115	414.000
2012	88	18	106	386.317
2014	84	20	104	379.000
2016	84	24	108	374.000
2017	75	18	93	342.000
2020	25	20	45	327.000
2021	48	23	71	261.000
2022	29	13	42	397.000

Bevilling af øjenproteser

Tallene for tidligere år findes i [Årsrapport 2013](#) og 2018

48 års oversigt

	1975	1985	1995	2000	2005	2010	2015	2018	2019	2020	2021	2022
Småbørn												
Spec. pæd. bistand, Synscentralen	0	12	23	26	18	31	28	33	26	21	24	27
Soc. pæd. bistand, Refsnæsskolen	8	8	14	10	0	0	0	0	0	0	0	0
Skolebørn												
Spec. pæd. bistand, Synscentralen	35	43	39	69	77	78	87	78	82	81	80	75
Børn optaget på Refsnæsskolen	7	1	2	0	2	2	0	0	0	5	5	5
Voksne												
Nyhenvendelser	0	216	216	348	307	320	290	476	503	463	520	544
Genhenvendelser	0	46	267	456	675	672	581	630	758	769	645	607
Alle blinde og svagsynede												
Samlet antal forløb ekskl. Serviceloven	50	326	561	909	1.079	1.103	986	1.217	1.369	1.334	1.269	1.253
Samlet antal registreret	50	864*	2.156	2.140	2.254	2.558	2.691	2.902	2.754	2.862	2.953	3.068

Alene bevillinger i.h.t. Serviceloven	-	-	-	292	623	628	710	536	498	569	528	607
Antal øjenproteser	-	-	-	187	90	115	98	96	84	39	71	42

Samlet antal forløb inkl. serviceloven	50	326	561	1.388	1.792	1.846	1.794	1.849	1.951	1.942	1.868	1.902
Antal afviste **	-	-	-	128	53	98	89	31	29	30	35	14

Samlede antal ydelser opgjort på antallet af henvendelser

* Tallet i 85 er fra 86

** Afviste er sager i høring, der ikke optages til vejledning på grund af for god visus samt optikansøgninger, der ikke er omfattet af Serviceloven.

Regnskab

Synscentralens leveringsaftale med 5 aftagerkommuner bygger på forlods aftalte kriterier. Aftalerne omhandler antal registrerede blinde og svagsynede i kommunen. Budgettet omhandler således det registrerede antal blinde og svagsynede på aftaletidspunktet. Herudover behandler Synscentralen ansøgninger i henhold til ”Medicinsk-optisk definerede varige øjnelidelser” for personer, der ikke er svagsynede eller blinde, samt øjenproteser.

Lov om social service: 2013 – 2022 oversigt

Hjælpemidler:

Tildeling af optiske eller optikstøttende hjælpemidler samt særlige informationsteknologiske hjælpemidler foretages i henhold til Servicelovens §§ 112 og 113.

Serviceloven, hjælpemidler	Regnskab									
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Briller og kontaktlinser *1)	986	1.254	1.236	1.103	1.107	1.176	1.403	1.663	1.613	1.760
Håndholdt optik	52	23	87	128	105	81	209	124	158	156
CCTV	612	671	532	521	520	842	804	690	998	542
Øjenproteser	273	379	374	374	342	314	343	327	261	397
Statens Øjenklinik	80	108	123	141	162	155	135	120	116	89
Øvrige hjælpemidler*3)	42	9	62	55	78	706	653	272	510	450
Optiske hjælpemidler i alt	2.045	2.444	2.414	2.322	2.314	3.274	3.547	3.196	3.656	3.394
It § 112 (tidligere § 97)	172	204	196	232	230	252	323	397	347	297
It § 113 (tidligere § 98)	50	220	162	152	181	116	113	227	77	129
Service & rep.	2	11	13	*2)	*2)	*2)	*2)	*2)	*2)	*2)
IT-hjælpemidler i alt	224	435	371	384	411	368	436	624	424	426
Befordring	140	170	113	98	110	60	57	37	48	42
Total	2.409	3.049	2.898	2.804	2.835	3.702	4.040	3.857	4.128	3.862

(beløb i 1000-kr)

*1) I beløbet indgår udgifter til tolv, som dog højst er 5.000 kr./år

*2) Udgiften er konteret under de respektive paragraffer (112 og 113).

*3) I dette beløb er indregnet lamper, blindestokke, daisyafspillere, talende ure mv.

Budget 2022 (jf. Leveringsaftale for 2021)

	Antal registrerede synshandicappede	Drift	Hjælpemidler / Servicelov og skole	I alt
Faxe	317	1.197	485	1.682
Guldborgsund	617	2.330	945	3.275
Lolland	482	1.820	738	2.558
Næstved	865	3.266	1.325	4.591
Vordingborg	573	2.163	877	3.040
I alt	2.854	10.776	4.370	15.146

Abonnementstakster (beløb i 1000-kr): Undervisning, rådgivning og vejledning af blinde og svagsynede børn og voksne, visitation og tildeling af lovbundne synshjælpemidler jf. Serviceloven og Folkeskoleloven.

Regnskab 2022

Leveringsaftale

	Synscentralen	Serviceloven
Driftsudgifter	9.585.545	3.869.274
Indtægter udover leveringsaftalen	-70.065	-7.000
Drift overførsel fra 2021 (3%)	-318.180	-129.360
I alt driftsudgifter	9.197.301	3.732.915
Budget (jf. leveringsaftalen)	10.776.000	4.370.000
Resultat	1.578.699	637.085
3% overførsel af bruttodriftsbudget	323.280	131.100
Resultat til fordeling	1.255.419	505.985

Tilbagebetaling primo 2023

	Fordelingsnøgle	Tilbagebetaling
Faxe	317	195.643
Guldborgsund	617	380.794
Lolland	482	297.476
Næstved	865	533.853
Vordingborg	573	353.639
I alt	2.854	1.761.405

Regnskabsbemærkninger 2022

Budgettet på hjælpemiddelområdet er et estimat. Budgettet skal dække briller og kontaktlinser, optik-understøttende hjælpemidler, synsforstærkeranlæg (CCTV) og IT-baseret kommunikationsudstyr til blinde og svagsynede. Derudover dækkes hjælp til briller, kontaktlinser og proteser til personer med medicinsk-optisk defineret varig øjenlidelse. Sidstnævnte omhandler 14 specifikke diagnoseområder, som ikke alle medfører svagsynethed eller blindhed. På hjælpemiddelområdet er der en udstrakt grad af genbrug.

Sygefravær

Synscentralen har i 2022 haft et sygefravær på 2,0 %

Virksomhedsgrundlag

Synscentralen er kommunens leverandør af ydelser til blinde og svagsynede i Faxe, Guldborgsund, Lolland, Næstved og Vordingborg kommune. Virksomhedsgrundlaget er indgåede leveringsaftaler.

Organiseringen i det fælleskommunale koncept er:

- Bestyrelse med politisk udpegede repræsentanter for hvert byråd.
- Direktører/chefer i kommunerne/underskrivere.
- Faglig følgegruppe med repræsentanter for kommunernes sagsbehandlere.

Synscentralens virksomhed beror på forlods aftalte kriterier og lovbundne ydelser.

Den tværfaglige medarbejdergruppe med øjenlæge, optiker og synskonsulent sikrer dels, at betingelserne for tilskud i henhold til Lov om social ydelse § 112 er opfyldt m.v. og dels, at det synsfaglige grundlag for rådgivning, vejledning og undervisning er i orden.

Leveringsaftalerne sikrer, at Synscentralen på vegne af kommunen kan yde hurtig og effektiv hjælp til den blinde/svagsynede borger med et minimum af administration. Med bestyrelsen og følgegruppen sikrer vi os, at det sker i overensstemmelse med den enkelte kommunes serviceniveau.

Leveringsaftale 2022-2025

Aftalegrundlag: Aftalen omhandler alle aktuelle ydelser til blinde og svagsynede borgere i kommunen. Aftalen skal læses i sammenhæng med Synscentralens Årsrapport 2021 og Service-deklaration og Ydelseskatalog som kan læses på <https://www.vordingborg.dk/synscentralen/>

Leveringsaftalen indgås på baggrund af den sociale rammeaftale, hvorefter der indgås bilaterale aftaler mellem driftskommune og brugerkommune. Jf. disse lægges der vægt på mindst mulig administration, færrest mulige takster og tillægsydelser. Planlægning finder sted i kommuneklynger.

Bekendtgørelse om specialundervisning for voksne:

§7. Kommunalbestyrelsen kan henlægge sine beføjelser vedrørende henvisning, herunder visitation til voksenspecialinstitutioner.

§3. De fornødne læremidler, herunder undervisningsmaterialer og tekniske hjælpemidler, stilles gratis til rådighed for deltagerne, jf. lovens §4, stk. 2.

Vedr. §3 drejer det sig i overvejende grad om optiske, optikunderstøttende samt computerbaserede hjælpemidler jf. Lov om social service §112 og §113, som også omfatter øjenproteser.

Synscentralen sikrer gennem visitation, at brugeren på baggrund af den øjenlægelige, optiske og pædagogiske vurdering opfylder betingelserne for at modtage Kommunens/Synscentralens rådgivning, vejledning og undervisning og iværksætter disse tilbud. Synscentralen foretager udredning af brugerens behov for synshjælpemidler jf. Lov om Social Service. Synscentralen forestår udlån af synshjælpemidler, der er tilskudsberettigede.

Ved en samlet takst sikrer kommunerne, at Synscentralen på vegne af disse fortsat kan råde over de nødvendige synshjælpemidler, varetage genbrugsdepot og sikre indkøbsaftaler med leveran-

dører, herunder samarbejdsaftaler med lokale optikere. Kommunen henlægger øjenproteseområdet til Synscentralen. Synscentralen leverer sine ydelser til borgerne på vegne af kommunen, og kan indgå i kommunens faglige, organisatoriske og udviklingsmæssige arbejde på området.

Takstberegning:

Alle aktuelle ydelser til registrerede blinde og svagsynede og samtlige direkte og indirekte henførbare udgifter indgår i beregningen. Taksten er fordelt i forhold til antal registrerede blinde og svagsynede pr. den 1. januar 2021. Ca. 40 % af alle registrerede blinde og svagsynede modtager hvert år et kortere eller længerevarende forløb fra Synscentralen. Derudover modtager personer med medicinsk/optisk varig øjenlidelse og/eller varigt synshandicap (svagsynsoptik) refraktionsundersøgelser og udredning vedr. synshjælpemidler (Serviceloven §§ 112 & 113).

Budgettet er fremskrevet fra 2021 til 2022 med 1,6 % for drift og 1,3 % for hjælpemidler (jf. KL's estimat for fremskrivning af pris- og lønudgifter).

Takster: Undervisning, rådgivning og vejledning af blinde og svagsynede børn og voksne, visitation og tildeling af lovbundne synshjælpemidler jf. Serviceloven og Folkeskoleloven.

2022	Befolkningstal 1.7.2021	Antal registrerede synshandicappede 1.7.2021	Drift (1.000 kr.)	Hjælpemidler/ Servicelov og skole (1.000 kr.)	I alt (1.000 kr.)
Faxe	36.979	317	1.197	485	1.682
Guldborgsund	60.478	617	2.330	945	3.275
Lolland	40.331	482	1.820	738	2.558
Næstved	83.492	865	3.266	1.325	4.591
Vordingborg	45.337	573	2.163	877	3.040
	266.617	2.854	10.776	4.370	15.146

(Leveringsaftalen for første år i den 4-årige aftaleperiode 2022-2025).

Følgende foranstaltninger er ikke indeholdt i aftalen: Optagelse på Institut for Blinde og Svagsynede (Hellerup), på Synscenter Refsnæs (Kalundborg) eller på Fuglsangscentret (Fredericia), omkostninger i forbindelse med bygningsændringer samt førerhunde.

- Aftalen indgås for en periode på 4 år fra den 1. januar 2022 til 31. december 2025.
- Der foretages årligt fremskrivning af pris- og lønudgifter svarende til KL's satser.
- Taksten reguleres årligt svarende til antal registrerede blinde og svagsynede (pr. 1. januar i det aktuelle kalenderår).
- Taksten indeholder 4 % i overhead til driftskommune (af driftsbudget).
- Taksten opkræves årligt den 1. februar. Overskud/underskud afregnes årligt primo januar det følgende år.
- Aftalen kan opsiges af parterne pr. 1. januar i et givet år med et varsel på minimum 12 måneder.

Synshjælpemidler jf. Servicelovens §§ 112 & § 113: Kommunen indgår i genbrugs- og stordriftsordningen på Synscentralen, der forestår udlevering af hjælpemidler. Det drejer sig om ADL-hjælpemidler, mobilitystokke, talende ure, digitale afspillere, oplæsningsapparater m.m., jf. opstilling i Kvalitetsstandard for Synshjælpemidler.

Dialogmøder indgår som en del af samarbejdet omkring kommunens serviceniveau, ankesager, håndtering af data, informativ virksomhed m.v.

Lovgrundlag

Synscentralens/kommunens tilbud til blinde og svagsynede personer omfatter:

- Lov om social service: § 11 stk. 3: Specialrådgivning for børn og unge under 18 år.
- Folkeskoleloven § 20 stk. 2: Specialpædagogisk bistand til børn og unge under 18 år (børn, der er optaget i Synsregisteret).
- Folkeskoleloven § 4: Specialpædagogisk bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen (børn, der er optaget i Synsregisteret).
- Lov om social service § 12: Specialrådgivning for voksne over 18 år.
- Lov om specialundervisning for voksne § 1 stk. 3: Specialpædagogisk bistand til voksne over 18 år. (Synscentralen tilbyder undervisning og specialpædagogisk bistand, der tager sigte på at afhjælpe eller begrænse virkningerne af blindhed eller svagsynethed.)
- Lov om social service § 112 og § 113: Hjælpemidler og forbrugsgoder. Tilkendelse af hjælpemidler og tilskud til forbrugsgoder.
- Lov om social service § 112 og § 113: Reparation og udskiftning af hjælpemidler og forbrugsgoder.
- Lov om social service § 10 stk. 4: Rådgivning og vejledning om valg af hjælpemidler samt instruktion i brugen heraf.

Endvidere foretager Synscentralen udvikling og formidling af viden på området.

Synscentralens bestyrelse ultimo 2022

1 medlem udpeget af Vordingborg Kommunalbestyrelse blandt handicap- og psykiatriudvalgets medlemmer:

- Kommunalbestyrelsesmedlem Heino Hahn
Suppleant: Kommunalbestyrelsesmedlem Mette Høgh Christiansen

1 medlem udpeget af hver kommune, hvormed Vordingborg Kommune har indgået leveringsaftale for Synscentralen.

- Faxe: Martin Rosbjørn Jensen
Suppleant: Kommunalbestyrelsesmedlem Pia Backquist
- Guldborgsund: Kommunalbestyrelsesmedlem Yavuz Sari
Suppleant: Kommunalbestyrelsesmedlem Martin Pedersen
- Lolland: Kommunalbestyrelsesmedlem Lars Christiansen
- Næstved: Kommunalbestyrelsesmedlem Aligo Francis
Suppleant: Kommunalbestyrelsesmedlem Jørgen Christiansen

1 medlem udpeget af Danske Handicaporganisationer.

- Vibeke Svendsen

1 medlem udpeget af Dansk Blindesamfund.

- Peter Henning Jensen (formand)
- Hans Jørgen Wiberg (suppleant)

2 medlemmer valgt blandt medarbejderne på Synscentralen.

- Bente E. Pedersen
- Peter Bo Aundal

1 medlem udpeget af og blandt de unge i alderen 18 – 30 (elevrepræsentant).

- Jackie B. L. Hansen

Normering og medarbejderforudsætninger

Normering

- 1 forstander, ledelse, administration og ad hoc sager
- 3 synskonsulenter for voksne
- 1 synskonsulent for småbørn og børn/unge/voksne med sammensatte funktionsnedsættelser
- 1 synskonsulent for blinde og svagsynede børn i folkeskolens almindelige klasser & ungdomsuddannelser
- 2 synskonsulenter for it-området, blinde og svagsynede
- 1 synskonsulent for it-området, blinde - 22 timer/uge
- 1 personlig assistent (chauffør mv.) - 20 timer/uge
- 1 optometrist
- 1 administrativ medarbejder, 23 timer/uge: regnskab
- 1 administrativ medarbejder, 23 timer/uge: journal, bookinger og styring af optikansøgninger
- 1 administrativ medarbejder, 35 timer/uge: journal, bookinger og styring af hjælpemidler

Medarbejderforudsætninger

Det sikres løbende, at alle medarbejdere på Synscentralen er i besiddelse af opdateret specialviden. En forudsætning for, at man som synskonsulent kan indgå med selvstændige opgaveløsninger på Synscentralen, er en kompetence svarende til modul 1 og 2 af instruktøruddannelsen, PD i specialpædagogik med synslinjen eller instruktøruddannelsen på Institut for Blinde og Svagsynede, eller tilsvarende.

Kompetenceudvikling må løbende tilpasses ud fra brugernes, det omgivende samfunds og Synscentralens behov for justering samt udvikling af kvalifikationer og den enkelte medarbejders ønske om udvikling.

Kompetenceudviklingen sikres gennem videreuddannelse, kollegial supervision og netværksdannelse samt læring på jobbet.

Medarbejderoversigt

Per Nielsen
Leder

Vibeke Bille
Synskonsulent,
voksenområdet

**Malene Palsgård
Søhus**
Synskonsulent,
voksenområdet

Steven Andersen
Synskonsulent,
voksenområdet

**Claus Giasson Jen-
sen**
IT-konsulent

Peter Aundal
IT-konsulent

**Uffe Wever
Pedersen**
IT-konsulent

**Bente Elisabeth
Pedersen**
Synskonsulent,
skolebørn

**Sidsel Astrup
Holand**
Synskonsulent,
småbørn og
flerhandicappede

Henrik Holton
Optometrist

Marina Kjellberg
Administrativ
medarbejder

**Kirsten Kofoed-Mad-
sen**
Administrativ
medarbejder

**Henriette Lund
Fredslund**
Administrativ
medarbejder

Susanne Kragh Koch
Personlig assistent

Ordforklaring

Blinde og svagsynede

Man betragtes som svagsynet, når man ser mindre end 6/18 målt på det bedste øje med den bedste optik, eller når man har et synsfelt, der er mindre end 20 grader, eller hvis halvdelen af synsfeltet er bortfaldet (hemianopsi). Social blindhed defineres som en synsbrøk mellem 6/60 og 1/60, mens en synsbrøk (eller visus) mindre end det er praktisk eller total blindhed.

Dioptri

En måleenhed for et brilleglas (optisk linse) eller en lups styrke.

Medicinsk-optisk definerede varige øjenlidelser

Udgør 14 diagnosegrupper, som kan være tilskudsberettigede.

Refraktion

Synsprøve, hvor optikeren bl.a. udmåler styrken til brilleglas. Styrken udtrykkes i dioptri og cylinderværdi.

Visus

Visus betyder det samme som synsstyrke og angives som en brøk. Synsbrøken 6/18 angiver begyndelsen af svagsynsområdet og betyder, at dét, som en normaltseende kan se på 18 meters afstand, skal den svagsynede person med synsbrøken 6/18 have ind på 6 meters afstand for at kunne se/skelne tilsvarende. Synsstyrken måles altid på det bedst seende øje og med den bedst mulige korrektion (brille).